

VLOGA GLASBE V RAZLIČNIH KULTURAH

SASA ŠRAMEL

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
sasa.sramel@student.um.si

V tem poglavju je obravnavana vloga glasbe kot univerzalnega jezika, ki presega kulturne, jezikovne in geografske meje. Glasba je pomemben del tradicij, obredov in vsakdanjega življenja, saj deluje kot sredstvo za prenos vrednot, identitete in kulturne dediščine. Pregled globalnih glasbenih tradicij razkriva, kako glasba odraža družbene in zgodovinske kontekste, od afriških bobnov kot komunikacijskih orodij do brazilske sambe kot simbola nacionalnega ponosa. Skozi raziskovanje različnih glasbenih tradicij se razvijajo empatija, spoštovanje in razumevanje raznolikosti. Organizacija glasbenih delavnic in mednarodnih festivalov prispeva h kulturni izmenjavi, vendar je pri tem ključnega pomena ohranjanje avtentičnosti in enakovredne zastopanosti glasbenih tradicij. Glasba tako ostaja eno najmočnejših sredstev za krepitev družbene kohezije in medkulturnega dialoga.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.54](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.54)

ISBN
978-961-286-993-9

Ključne besede:
glasba in kultura,
medkulturna glasbena
izmenjava,
nacionalizacija glasbenih
tradicij,
simbolika glasbe v kulturi,
svetovna glasba v učnem
načrtu

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.54](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.54)

ISBN

978-961-286-993-9

Keywords:

music and culture,
intercultural musical
exchange,
nationalization of musical
traditions,
symbolism of music in
culture,
world music in the
curriculum

THE ROLE OF MUSIC IN DIFFERENT CULTURES

SAŠA ŠRAMEL

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
sasa.sramel@student.um.si

This chapter examines the role of music as a universal language that transcends cultural, linguistic, and geographical boundaries. Music plays a significant role in traditions, rituals, and daily life, acting as a medium for transmitting values, identity, and cultural heritage. A review of global musical traditions illustrates how music reflects social and historical contexts, from African drums as communication tools to Brazilian samba as a symbol of national pride. Exploring diverse musical traditions fosters empathy, respect, and an appreciation of diversity. The organization of music workshops and international festivals promotes cultural exchange; however, ensuring authenticity and equitable representation of musical traditions remains essential. Music continues to be one of the most powerful tools for strengthening social cohesion and promoting intercultural dialogue.

1 Uvod

Glasba je univerzalen jezik, ki povezuje ljudi že več tisočletij, ne glede na njihove jezikovne, geografske ali kulturne razlike. Že tisočletja ohranja osrednjo vlogo v družbah po vsem svetu, saj prepleta umetnost z družbenimi, verskimi in obrednimi praksami. Glasba tako ni le oblika izražanja in ne odraža le estetskih oblik, temveč deluje tudi kot orodje za prenos vrednot tradicij in kulturne dediščine. Nanjo gledamo kot na odsev kulturnih vrednot, zgodovinskih dogodkov in družbenih struktur (Nettl, 2005).

Razumevanje glasbe kot družbenega in kulturnega fenomena je ključnega pomena za globlji vpogled v interakcije med kulturami. Glasba deluje kot most med tradicijo in sodobnostjo med raznolikimi skupnostmi, kar omogoča vzpostavljanje dialoga in posledično razumevanja (Kaluža in Bobnič, 2023).

2 Vloga glasbe v različnih kulturah

2.1 Pregled globalnih glasbenih tradicij

Vsaka kultura razvije glasbene tradicije, ki odražajo njen zgodovinski, geografski in družbeni kontekst. Nettle (2005) ugotavlja, da glasba deluje kot ogledalo skupnosti – izraža njihove vrednote, zgodbe in vsakdanje življenje. Če pogledamo v Afriko, afriški bobni niso zgolj glasbila, temveč služijo kot komunikacijsko orodje, ki povezuje plemena. Pri plemenih Yoruba in Mandinka so bobni ključni komunikacijski instrumenti. Uporabljajo jih namreč za vsakodnevno prenašanje sporočil med vami, saj različni ritmi simbolizirajo različne besede oziroma fraze. Tako je ta komunikacijski način dobil poimenovanje govoreči bobni, ravno zaradi omejenosti pri pisni komunikaciji. Bobni imajo tudi ritualno funkcijo, saj spremljajo obrede, kot so rojstvo, poroka in pogrebi. Ples in glasba, ki ju bobni spremljajo, pogosto nakazujeta in simbolizirata povezavo med zemeljskim in duhovnim svetom. Na ta način plemena krepijo občutek pripadnosti in identitete v skupnosti.

V Latinski Ameriki so ritmi, kot sta samba in tango, postali simbol kulturne identitete in nacionalnega ponosa. Koreni sambe segajo v brazilske skupnosti, kjer se je razvila kot del kulturnih praks sužnjeve, ki so skozi glasbo ohranjali povezavo z afriško dediščino. Samba je znana po svojih energičnih ritmih, ki temeljijo na tolkalih (Nettl, 2005).

V Indiji je klasična glasba globoko povezana z duhovnostjo in meditacijo. Deli se na različne sloge, ki vsi temeljijo na melodiji in ritmičnem vzorcu. Vsak slog se uporablja za ustvarjanje čustvenih in duhovnih izkušenj. Glasba se tako pogosto izvaja v templjih ali med meditacijo, kjer se ustvarja praksa med osebo in božanskostjo (Kaluža in Bobnič, 2022).

Tudi v Sloveniji je glasba igrala pomembno vlogo pri oblikovanju narodne identitete. Kot navajata Kaluža in Bobnič (2023), je slovenska ljudska glasba v obdobju med obema svetovnjima vojnama postala simbol kulturnega izročila. Množični mediji, kot sta radio in gramofonska plošča, so prispevali k preoblikovanju slovenske ljudske glasbe. Tradicionalni instrumenti, kot so harmonika, violina in cimbele, so igrali pomembno vlogo v družabnem življenju podeželskih skupnosti. Prav tako se izpostavlja proces nacionalizacije glasbe, pri katerem je ljudska glasba prešla v bolj komercialne oblike, kot je na primer narodnozabavna glasba, ki je danes prepoznaven del slovenske glasbene krajine.

2.2 Glasba kot sredstvo za prenos kulturnih vrednot

Glasba je eden najučinkovitejših načinov za prenos kulturnih vrednot, mitov in tradicij na prihajajoče oziroma prihodnje generacije. Nettle (2005) opisuje glasbo kot "ustni arhiv", ki beleži in ohranja zgodbe preteklih generacij. Če vzamemo za primer ljudske pesmi, številne ljudske pesmi vsebujejo moralne nauke, družbene norme ali zgodovinske dogodke, ki so pomembni za kolektivni spomin skupnosti.

Kot ugotavljata Kaluža in Bobnič (2023) so množični mediji igrali ključno vlogo pri ohranjanju slovenske ljudske glasbe. Gramofonske plošče in radio so omogočili širjenje glasbe med širše občinstvo, kar je prispevalo k njeni popularizaciji. Podobno Titon (2009) poudarja, da glasba v mnogih kulturah deluje kot vez med posamezniki in skupnostjo, saj krepi občutek pripadnosti in povezanosti.

2.3 Vključevanje svetovne glasbe v učni načrt

Svetovna glasba ponuja izjemne priložnosti za medkulturno učenje. Kaluža in Bobnič (2023) navajata, da glasba spodbuja socialno kohezijo in razvija multikulturno občutljivost, kar je ključno v globaliziranem svetu. Učni načrti, ki vključujejo glasbo različnih kultur, omogočajo učencem razumevanje raznolikosti in pomena kulturne dediščine. Spoznavanje glasbenih tradicij omogoča, da mladi

prepoznajo skupne človeške vrednote, hkrati pa razvijajo občutek za kulturne razlike.

Titon (2009) predlaga, da izobraževalni programi vključujejo aktivno raziskovanje glasbenih praks, kot sta na primer poslušanje in izvajanje glasbe iz različnih kultur. Tovrstne dejavnosti učencem omogočajo vpogled v pomen glasbe v družbenih strukturah in njeno vlogo pri gradnji identitete.

2.4 Strategije za poučevanje spoštovanja do različnih glasbenih izrazov

Učitelji imajo ključno vlogo pri razvijanju spoštovanja do različnih glasbenih tradicij. Nettle (2005) priporoča vključevanje praktičnih dejavnosti, na primer izvajanje glasbe, raziskovanje glasbenega zgodovinskega konteksta in analize simbolike.

Pomembno in ključno je spodbujati dialog med učenci, saj ravno ta pogovor, izmenjava izkušenj in različnih glasbenih zvrsti, omogoča širjenje spoštovanja do različnih glasbenih izrazov (Kovačič in Šivic, 2023).

Organizacija glasbenih delavnic, kjer se učenci srečujejo z glasbeniki iz različnih kulturnih okolij, je učinkovita strategija za spodbujanje medkulturnega razumevanja. Tovrstne dejavnosti ne le povečujejo znanje o glasbi, temveč tudi krepijo empatijo in spoštovanje do raznolikosti (Kovačič in Šivic, 2023).

2.5 Vpliv kulturne izmenjave preko glasbenih dejavnosti

Kulturna izmenjava skozi glasbene dejavnosti, kot so festivali, koncerti in razni sodelovalni projekti, omogoča globlje razumevanje med kulturami. Kaluža in Bobnič (2023) poudarjata, da glasba lahko zmanjšuje predsodke in stereotipe ter gradi mostove med skupnostmi. Vendar opozarjajo tudi na nevarnosti kulturne apropiacije ali neenakomerne zastopanosti tradicij, kar v končnem izidu le oslabi sam namen kulturne izmenjave.

Procesi, kot je nacionalizacija glasbe, poudarja pomen avtentičnosti pri ohranjanju glasbenih tradicij. Pri organizaciji kulturnih dogodkov je zato ključno zagotoviti enakovredno zastopanost različnih glasbenih izrazov in njihovo ustrezno predstavitev (Kovačič in Šivic, 2023).

3 Zaključek

Glasba je več kot le umetniška oblika, predstavlja nam univerzalno sredstvo komunikacije, ki združuje ljudi in kulture. Skozi svoje različne vloge omogoča prenos vrednot, krepitev identitete in medkulturno povezovanje. Integracija glasbe v izobraževalne programe in kulturne dejavnosti je ključna za spodbujanje medkulturnega razumevanja in spoštovanja raznolikosti. Vendar je pri tem nujno ohraniti kulturni kontekst in avtentičnost glasbenih izrazov.

Glasba ostaja univerzalna vez, ki združuje preteklost, sedanost in prihodnost, hkrati pa ponuja priložnost za globlje razumevanje človeške skupnosti in njenih raznolikih izrazov.

Literatura

- Kovačič, M. in Šivic, U. (2023). Migracije nacionalizacije glasbe: od ljudske k narodnozabavni. *Dve domovini*, (58), 103–123. <https://doi.org/10.3986/dd.2023.2.06>
- Kaluža, J. in Bobnič, R. (2022). *Slovenska narodnozabavna glasba, 2022/2: Principi, prakse in norme uredniške selekcije popularne glasbe v slovenskih medijih*. Arhiv družboslovnih podatkov. https://doi.org/10.17898/ADP_NZG222_V1
- Kaluža, J. in Bobnič, R. (2023). Glasba na slovenskih radijskih postajah: domače legende, globalni pop trendi in vplivi iz regije. *Dve domovini*, (58), 11–32. <https://doi.org/10.3986/dd.2023.2.02>
- Nettl, B. (2005). *The Study of Ethnomusicology: Thirty-One Issues and Concepts*. University of Illinois Press. https://www.academia.edu/4049835/Nettl_Bruno_The_Study_of_Ethnomusicology_Thirty_One_Issues_and_Concepts.
- Titon, J. T. (ur.). (2009). *Worlds of Music: An Introduction to the Music of the World's Peoples*. Schirmer Cengage Learning. https://www.academia.edu/42829543/World_of_Music